

Nr 51

Av herr **Anderberg m. fl.**, *angående viss ändring i gällande dyrortsgruppering.*

Den ortsgruppering som ligger till grund för statstjänstemännens löner och för de skattefria ortsavdragen vid statlig och kommunal beskattning har i sina huvuddrag fastställts genom Kungl. Maj:ts beslut den 9 oktober 1953 efter ett av socialstyrelsen framlagt förslag baserat på en särskild dyrortsundersökning år 1951. Den bärande principen vid nämnda reform var att söka skapa stora områden med enhetlig placering i ortsgruppshänseende. Antalet ortsgrupper kunde begränsas till fyra, och för landets norra och mellersta delar blev det möjligt att åstadkomma enhetlig ortsgruppering för stora sammanhängande områden inplacerade i ortsgrupperna 3, 4 och 5.

I jämförelse med tidigare ortsgrupperingar, då under en period inte mindre än nio grupper förekommit, utgjorde reformen en betydelsefull anpassning till den faktiska utjämning i levnadskostnaderna som blivit en följd av kommunikationernas förändringar och samhällsutvecklingen i övrigt. Man frångick i stort metoden att klassificera de enskilda kommunerna i dyrortsavseende och bestämde skillnaderna i levnadskostnader inom större områden.

För landets södra delar kunde av olika skäl denna princip icke följas. Huvuddelen av kommunerna inom Malmöhus, Kristianstads, Hallands, Kronobergs, Kalmar, Jönköpings, Älvsborgs och Skaraborgs län placerades i ortsgrupp 2, medan samtliga kommuner på Öland samt ett 30-tal städer placerades i ortsgrupp 3. Genom Kungl. Maj:ts beslut har senare ytterligare ett antal städer och landskommuner inom området uppflyttats till ortsgrupp 3. Sammanlagt 47 städer och landskommuner inom de angivna länen tillhör numera ortsgrupp 3.

Därmed har dock icke anledningar till missnöje med dyrortsindelningen kunnat undanröjas. Den snabba strukturförändring som pågått inte minst under 1950-talet ger ökad anledning till en enhetlig ortsgruppering. Uttunnningen av befolkningen på landsbygden minskar underlaget för handel och annan service på mindre orter, och befolkningen får i ökad utsträckning söka sin försörjning inom tätorter och städer. Föreställningen om att en reell skillnad i levnadskostnader mellan städer och vissa tätorter samt övriga kommuner inom länen föreligger kan enligt vår mening över huvud taget inte upprätthållas.

I det av ortsgrupperingsutredningen 1957 avgivna betänkandet »Löne-

och skattegrupperingarna» (SOU 1957:42) har särskild uppmärksamhet riktats på här angivna förhållande, varvid följande anföres:

»Enligt utredningens mening är den bristande enhetlighet som i ortsgrupphänseende råder i södra Sverige en av den gällande grupperingens största svagheter. En översyn av ortsgrupperingen inom denna del av landet framstår därför som särskilt aktuell. Den mest genomgripande ändringen av grupperingen i detta hänseende vore att flytta upp samtliga orter i grupp 2 till grupp 3. Genom en sådan åtgärd skulle — bortsett från Stockholm och Göteborg med förorter — orterna i hela södra och mellersta Sverige komma att hänföras till en och samma ortsgrupp. Detta skulle innebära, att över 80 % av landets kommuner omfattande $\frac{2}{3}$ av landets folkmängd skulle tillhöra ortsgrupp 3. Efter en sådan sammanslagning skulle ca 55 % av tjänstemännen på löneplan i statlig tjänst eller statsunderstödd verksamhet och ca 60 % av den personal som är anställd av staten enligt kollektivavtal tjänstgöra på orter i ortsgrupp 3. En sådan lyftning av orterna i ortsgrupp 2 till ortsgrupp 3 skulle, när det gäller tjänstemän på löneplan i statlig tjänst eller i statsunderstödd verksamhet, medföra en lönekostnadsökning per år med ca 12,5 milj. kronor.

Som av det föregående framgått skulle man genom att slopa ortsgrupp 2 åstadkomma en högst betydande enhetlighet. Man kan också säga, att man därigenom skulle rätta till den nuvarande ortsgrupperingen i ett hänseende där den vägledande principen för grupperingen — principen om stora områden med enhetlig placering i ortsgrupp — icke blivit på ett tillfredsställande sätt genomförd.»

Ehuru utredningen så reservationslöst som här framgår anslöt sig till tanken på en uppflyttning av orterna i ortsgrupp 2 till ortsgrupp 3 framförde den dock icke förslag härom. Den stannade nämligen för att föreslå ett nytt lönesystem frigjort från dyrortsgrupperingen.

Vid remissbehandlingen har emellertid särskilt från de fackliga organisationernas sida ett sådant lönesystem avvisats, varför frågan tills vidare är olöst.

Ortsgrupperingssystemet har sedan i såväl löne- som skattehänseende varit föremål för riksdagens behandling åren 1958 och 1959. På förslag av bevillningsutskottet med statsutskottets instämmande uttalade riksdagen år 1958, att en prisgeografisk undersökning borde komma till stånd och att Kungl. Maj:t omedelbart borde föranstalta om en dylik undersökning samt vidtaga de ytterligare åtgärder, som erfordrades för att frågan så snart som möjligt skulle kunna föreläggas riksdagen.

Civilministern tillkallade i februari 1959 en särskild utredningsman med uppgift att närmare utreda principerna för en sådan prisgeografisk undersökning. Riksdagen har därefter uttalat att den förväntat att denna utredning bedrivs med största skyndsamhet.

Det torde dröja avsevärd tid innan den slutliga för hela landet represen-

tativa prisgeografiska undersökningen blir genomförd, och risk föreligger därmed att den begränsade men mest angelägna frågan om en mera enhetlig ortsguppering för landets södra delar icke blir löst så skyndsamt som behovet motiverar.

Vi hemställer därför,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställer att frågan om uppflyttning av kommuner inom ortsgrupp 2 till ortsgrupp 3 blir föremål för skyndsamt prövning utan avvaktan på resultatet av den mera omfattande prisgeografiska undersökningen.

Stockholm den 20 januari 1960

Rud. Anderberg

Emil Ahlkvist

Sv. Kristiansson